

VELENÍ NA TERITORIUM

Organizace a zabezpečení pevného a nepřetržitého velení v soudobých operacích je jedním z nejdůležitějších úkolů štábů všech stupňů. Tato zásada plně platí nejen pro polní vojska, ale též pro teritoriální štáby. Tato základní povinnost bude tím obtížnější, čím složitější bude situace a čím větší množství úkolů bude štáb v dané situaci plnit.

Uvedu některé poznatky z teritoriálních cvičení.

Na jednom zaměstnání jsme řešili velmi složitou situaci na území okruhu. V této situaci (druhý den po zahájení války a pátý den po zahájení mobilizace) pronikl „nepřítel“ částí svých sil na pomocném směru (v součinnosti se silami na směru hlavního úderu) i na teritorium okruhu a s cílem urychlit postup svých vojsk zahájil v ranních hodinách vysazování vzdušného operačního výsadku do severozápadní části teritoria okruhu.

Na území okruhu byla v této době složita pozemní, vzdušná a radiální situace. Územím okruhu se přesunovaly k frontě dva zmobilizované svazky a další svazek (s delší dobou mobilizační pohotovosti) ještě mobilizoval a byl zhruba na 40 až 50 % počtu osob. U tohoto svazku byl jaderným úderem nepřítele vyřazen štáb divize. Nepřítel pokračoval v jaderných, chemických a leteckých úderech

na cíle (vojska a objekty) teritoria okruhu.

Současně s informací o celkové situaci na frontě a území státu obdržel velitel okruhu rozkaz, z něhož vyplývaly pro okruh tyto úkoly:

- zničit vysazovaný operační výsadek nepřítele;

- srazit síly pozemního nepřítele, které pronikly na území okruhu a obnovit státní hranici ve stanoveném úseku;

- zabezpečit přesun a vyvedení hlubokých operačních záloh územím okruhu do prostoru zasazení;

- urychlit zmobilizování jedné divize, soustředit ji a zahájit u ní bojové stmelení, které zakončit taktickým cvičením;

- urychleně uhradit u této divize zničený štáb;

- pokračovat v odstraňování násled-

ků po jaderných, chemických a leteckých úderech nepřítele;

- pokračovat v mobilizaci těch svazků, útvarů, týlových útvarů, útstavů a zařízení, které ještě nedosáhly pohotovosti, nebo mobilizace kterých byla činností nepřítele dočasně přerušena;

- plnit další úkoly obnovy na zničených, nebo poškozených objektech a zařízeních teritoria;

- sledovat a usměrňovat likvidaci vysazených diverzních skupin nepřítele v jednotlivých krajích a okresech;

- plnit ostatní úkoly vyplývající z místa a úlohy štábu okruhu.

Na základě zhodnocení celkové situace a ujasnění všech úkolů rozhodl velitel okruhu požádat náčelníka generálního štábu, aby mohl oba přesunující se svazky ponechat na teritoriu okruhu ke splnění uložených úkolů.

Náčelník štábu okruhu navrhl veliteli okruhu dvě hlavní opatření:

- jak, jakými silami a prostředky a v jakém pořadí podle důležitosti musí velení okruhu uložené úkoly splnit;

- jak vzhledem k celkové situaci a množství úkolů organizovat velení a jak je zabezpečit.

Velení bylo řešeno takto:

1. Zničení vzdušného operačního výsadek nepřítele byl pověřen velitel jedné divize, která se právě přesunovala v blízkém prostoru. Veliteli divize byly k tomuto úkolu podřízeny i síly a prostředky teritoria, které již zahájily boj s vysazovaným nepřítelem a blokovaly prostor vysazení. Předběžnými bojovými nařízeními byl veliteli divize včas stanoven úkol a veliteli KVV upřesněny otázky součinnosti

s komisí obrany. **K upřesnění o pochopení úkolu a ke schválení rozhodnutí velitele divize vyjel na určené VS divize náčelník štábu.** Po schválení rozhodnutí velitele divize byl k zabezpečení informovanosti a přímého vlivu na plnění úkolu ponechán u štábu divize **styčný orgán velitelství okruhu.**

2. Pozemního nepřítele, který pronikl na území okruhu ničily síly druhé divize. Veliteli divize byly rovněž podřízeny všechny síly a prostředky, které doposud vedly boj s pronikajícím nepřítelem (jednotky PS, vojenské školy apod.). **K velení a koordinaci opatření při ničení proniknuvšího nepřítele se sousední armádou byl vyslán do prostoru bojové činnosti zástupce velitele okruhu s operační skupinou.**

3. K zabezpečení přesunu hlubokých operačních záloh územím okruhu a jejich vyvedení do prostoru zasazení vyslal štáb **styčnou skupinu.**

4. K úhradě zničeného štábu divize přijal štáb tato opatření:

- velením divize pověřil zástupce náčelníka štábu okruhu;

- hlavní funkce ve štábu divize obsadil z počtu příslušníků štábu okruhu;

- ostatní příslušníci štábu svazku byli řešeni z kádrových rezerv okruhu.

Nový velitel a hlavní funkcionáři divize byli k divizi dopraveni vrtulníky.

5. Ostatní úkoly byly řízeny přímo z VS okruhu. K zabezpečení styku a spojení s ostatními složkami na teritoriu byly ze štábu okruhu **vysílány styčné skupiny (nebo orgány)** podle povahy a důležitosti úkolů (ke štábu svazku PVOS, k ústředním orgánům apod.).

☆

I na tomto příkladu je patrné, že organizace velení na teritoriu je základní podmínkou včasnosti a kvality splnění všech uložených úkolů.

Současné pojetí zásad ozbrojeného střetnutí a smazání podstatných rozdílů mezi frontou a zápolím, vytváří předpoklady pro vznik značně složitých pozemních i vzdušných situací. Komplikovanost, náročnost, rozsáhlost, a všestrannost takových situací vyžaduje, aby orgány velení řešily celou řadu zásadních a důležitých úkolů. Tyto úkoly jsou často odděleny co do místa, cílů a lhůt splnění, jindy zase vzájemně spjaté, navazují jeden na druhý, nebo jen podmiňují splnění druhého. Zvláštní složitostí vynikají různé součinnostní úkoly a opatření k likvi-

daci následků působení nepřítele na teritorium.

Tyto skutečnosti se zákonitě odrazí i v metodice rozhodujícího procesu při řešení takových situací a kladou též zvýšené nároky na kvalitu, schopnost a připravenost štábu, který je povinen tyto úkoly řešit (včetně organizačně technických opatření) k zabezpečení účinného a pevného velení.

Zásada o pevnosti a nepřetržitosti velení v podmínkách teritoria nabývá stále větší důležitosti. Je to především tím, že stálá technická zařízení (vybudované objekty) k zabezpečení velení budou z velké části zničena a jejich oprava si vyžádá delšího času.

S cílem uchovat si řídicí vliv na všech-

ny řešené úkoly a otázky v duchu jednotného zámyslu a cílů stanovených rozhodnutím příslušného velitele, bude často nutné velet i z několika míst mnohdy od sebe značně vzdálených. V praxi to znamená dělit štáb, vysílat odpovědné zástupce velitele s nutnými počty pracovníků štábu a prostředky zabezpečení (především spojovacími) do těch míst, kde se právě řeší rozhodující úkoly teritoria, vysílat styčné orgány a skupiny s cílem sledovat plnění uložených úkolů, usměrňovat je v duchu rozhodnutí velitele a zabezpečovat tak jednu ze základních potřeb a podmínek úspěšného řízení a velení — informovanost a znalost situace.

Tak jako při každé práci na přípravě rozhodnutí velitele, i zde tato opatření mají svůj odraz v návrhu náčelníka štábu okruhu velteli, ve kterém uvede:

— jaké úlohy a v jakém pořadí důležitosti co do významu a času stojí před štábem okruhu;

— jak je nutné k zabezpečení jejich realizace ve stanovených lhůtách organizovat velení.

Vzhledem k těmto skutečnostem je základní požadavek, aby štáb okruhu byl zběhlý v řešení náročných a složitých situací. Tato „zběhllost“ by měla být spíše vyjádřena všestranností tj. požadavkem, mít u teritoriálních štábů vysoce a kvalitně připravené funkcionáře rozhodujících profesí, vynikající všestrannou znalostí možných problémů a schopných být naprosto samostatnými a platnými pomocníky při řešení všech možných a předpokládaných úkolů. Tento požadavek vystupuje do popředí především u důstojníků operačního směru a důstojníků pracujících na úseku týlového a technického zabezpečení.

Další podmínkou úspěšného splnění úkolů je materiální zabezpečení a technické vybavení orgánů, kteří ve smyslu rozhodnutí velitele řídí plnění úkolů mimo stálé velitelské stanoviště. I když soudobá technika s využitím stálých zařízení a objektů na teritoriu toto vcelku umožňuje a zabezpečuje, může dojít i k situacím, že práce takové skupiny bude probíhat určitou dobu izolovaně, bez styku a spojení se stálým VS.

To plně podporuje potřebu samostatnosti, rozhodnosti, znalosti řešené problematiky, rozhodnutí a zámyslu velitele.

Náčelník štábu okruhu při přípravě návrhu na organizaci a zabezpečení velení vychází především z návrhů svých podřízených náčelníků (průzk., žen., chem., spoj., oper. odd.). Nebudu se zde zmiňovat o obsahu jednotlivých návrhů. Meto-

dika práce při přijímání rozhodnutí velitele je již běžná a mezi polními a teritoriálními štáby v ní není zásadních rozdílů.

Vzhledem k tomu, že ve velké většině půjde o řešení naléhavá co do času a celý proces rozhodování a přijetí konečného řešení bude probíhat ve značné časové tísní, budou i doby stanovené pro přípravu těchto návrhů a jejich samotný přednes kratší. Proto návrhy náčelníků k řešeným úkolům budou stručné, v závěrech, nebo mnohdy to budou jen odpovědi na dotazy velitele, či náčelníka štábu.

Zkušenosti z našeho zaměstnání ukazují, že podstatou zde není jen vykreslení složitosti možné situace na teritoriu, nebo vyjádření konkrétních opatření při rozhodování velitele okruhu, ale teoretické zobecnění řady oblastí, např. jak řešit a organizovat za těchto podmínek velení apod.

Často docházíme k závěrům, že pokryjeme-li řadu úkolů potřebnými kádry a tyto kádry čerpáme z vlastních tabulkových počtů, projeví se citelný nedostatek osob k plnění úkolů a chodu služby u vlastní složky, oddělení, či štábu. Tím se výkon služby stává namáhavější, kádry jsou daleko více zatíženy úkoly, projeví se dříve únavy a opotřebení kádrů následkem zkrácené doby pro odpočinek a regeneraci pracovních schopností. Vytváření takových funkcí a orgánů (styčné skupiny, nově vytvořené štáby, směroví důstojníci apod.) ze záložních důstojníků je zase krajně nevýhodné vzhledem k tomu, že tyto osoby prakticky nikdy svou úrovní připravenosti nedosáhnou plnou hodnotu požadovaných a potřebných kvalit, budou se s úkoly a situací teprve namáhavě seznamovat. Tuto skutečnost bychom měli brát v úvahu jak při tvorbě tabulkových počtů složek štábu, tak i při procvičování důstojníků v záloze.

Složitost a důležitost velení vyžaduje, zabývat se těmito problémy daleko více a častěji a to nejen po stránce organizační, ale i po stránce materiální a technické.

Dosud se u teritoriálních štábů málo vžila otázka přímého hodnocení dopadu přijatého opatření na pevnost a nepřetržitost velení. Záleží ovšem na tom, k jakému úkolu bylo to, či ono opatření přijato. V našem případě mohla být výtku k tomu, že plněním tak důležitého úkolu, jako je likvidace vzdušného operačního výsadku nepříteli do hodnoty až vzdušné výsadkové divize na teritoriu okruhu.

byl pověřen velitel právě zmobilizovaného svazku. Druhá námitka by mohla být vznesena k tomu, že schválení rozhodnutí velitele divize náčelníkem štábu okruhu a ponechání styčného orgánu u štábu svazku je jen to minimální co mohlo velitelství okruhu v této situaci udělat.

Zde je třeba před přijetím rozhodnutí zvážit celou otázku z několika pohledů. Poměr sil zasazených do boje s výsadkem nepřítele a při jeho ničení byl pečlivě propočítán a byla vzata v úvahu i ta okolnost, že svazek byl teprve zmobilizován, že není dosud plně stmelěn a připraven k boji. Ale celkový výsledek propočtů i se silami krajského systému a silami komise obrany, které blokovaly prostor vysazení výsadku nepřítele, dával záruku splnění úkolu. Řešili jsme otázku, zda by funkcionář okruhu neměl řídit alespoň organizaci součinnosti všech sil a prostředků

podílejících se na ničení výsadku nepřítele, především se silami a prostředky komise obrany. Ale i zde jsme přišli k závěru, že včasným informováním velitele svazku (který měl zkušenosti z velení vojskům) a krátkými bojovými nařízeními přes velitele KVV byl celý systém k plnění úkolu včas připraven a velitel svazku měl dosti času k dokonalé přípravě a řešení celého úkolu, včetně nezbytné součinnosti. I styčný orgán, ponechaný u štábu svazku, byl odpovědný funkcionář operačního oddělení, který byl na plnění úkolu svědomitě připraven.

Naproti tomu je si třeba uvědomit, že vzhledem k množství závažných úkolů v rámci celého teritoria, je každá doba nepřítomnosti velitele a náčelníka štábu na VS velmi citelná a odrazí se jak v práci štábu, tak i celého velitelství.

Závěrem chci podotknout, že bude prospěšné teoreticky zobecnit některé další problémy, jako např. řešení úhrady vyřazeného štábu, urychlené mobilizování a bojové stmelování svazků a útvarů, obnovu spojení po úderech nepřítele atd.